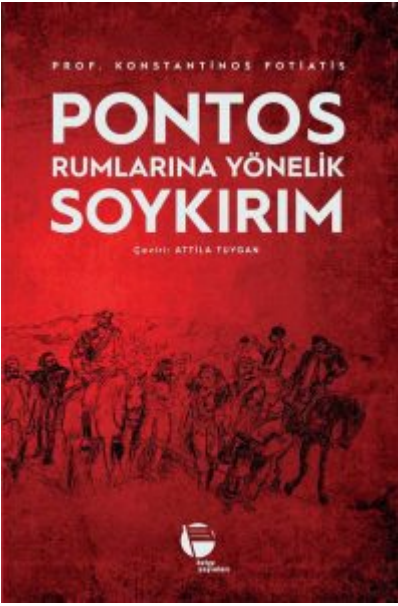

Sait Çetinođlu: PONTOS Rumlarina Yönelik SOYKIRIM

Posted on 03/05/2018

13 ciltlik anıt çalışması Pontos Soykırımı Ansiklopedisi başta olmak üzere Pontos üzerine yığınla yapıtın üreticisi, Pontos'un çalışkan ve direngen evladı Konstantinos Fotiadis'in, Türk resmî tarihinin Pontos Soykırımı'nı inkâr eden bütün argümanları çürüten ve Pontos halkına yönelik asimetrik savaşın dayanaklarını da yerle bir eden, *Pontos Rumlarina Yönelik Soykırım* başlıklı çalışması Attila Tuygan'ın çevirisiyle Türkçede okuyucularıyla buluştu.

Fotiadis'in çalışması, dünyanın gözü önünde ve dünyanın bilgisi dahilinde, sistematik bir şekilde ve titiz bir organizasyonla gerçekleştirilen soykırımsal süreç sonunda vatanını kaybeden Pontos halkı tarafından yazılan anonim bir ağıt olarak okunmalıdır.

Fotiadis, son on yıllık dönemde dalga dalga gelen pogromların soykırımla neticelenmesini safha safha inceleyerek okuyucularıyla paylaşmakta. Analitik bir çalışma koymuş ortaya yine; en küçük yerleşim birimini dahi atlanmadan Pontos Soykırımı'na mercek tutmuş. Savaş sonunda ölümcül darbe almasına rağmen, İttihad ve Terakki Cemiyeti kadrolarının katliam politikalarına devam edebilmelerinin anahtarı olan, galip devletlerin Kemalist (II. Jön Türk) kadrolara sonsuz desteğinin argümanlarını, belge ve bilgilerini okuyucularla paylaşıyor.

Çalışma, Pontos Soykırımını bütün yönleriyle gözler önüne sermesinin yanında, soykırıma karşı topyekûn direnen Pontos halkının direniş anıtıdır. Kitabın sayfaları arasında Pontos'un kararlı direnişinin cisimleşmiş haliyle yüz yüze kalıyoruz.

Pontos Direnişi, dünya halklarına örnek bir direnişin simgesidir. Pontos halkı, erkeği, kadını, yaşlısı, genci ile dışarıdan hiçbir yardım almadan/alamadan, 15-50 yaş arası erkeklerinin "askere alınarak," amele taburlarında çürütülerek ölümcül bir darbe almasına karşın, kısıtlı özkaynaklarla, Büyük Devletlerin kayıtsız kaldığı, hatta faillere açık destek verdiği bir ortamda sürdürülmüştür.

Pontos halkının direnişi sadece gerilla direnişi değildir. Yukarıda da söylediğimiz gibi topyekûn halk direnişi olması bakımından direniş tarihinde önemli bir yeri olan, tutsak ve mazlum halklar için özgün bir örnek olduğunun altını kalın çizgilerle çizebileceğimiz bir direniştir.

Galippler açısından, Pontos'un, Kemalistler tarafından güçten düşürülerek 'temizlenmesi' zahmetsiz ve masrafsız bir kolaylıktı; gelecekte bu coğrafyada kendileriyle rekabet edebilecek bir güç kalmayacaktı. Bu bakımdan İtilaf devletlerinin 'zaferi' Küçük Asya'ya uğramamış, süreç Küçük Asya'nın otokton halklarının yok edilmeleriyle sonuçlanmıştı.

İtilaf devletleri, savaşın karanlığında *insanlığa karşı işlenen suçların* hesabının savaşın sonunda sorulacağını vaat etmelerine rağmen, Pontos Soykırımı'nın son safhasını soğukkanlılıkla izlediler, hatta kolaylaştırdılar. Küçük Asya halklarının soykırım sürecinde kaybettiklerinin kendilerine döneceğinin hesabını yaptılar. Başka bir deyişle, ahlâksızca, Küçük Asya halklarının kaybının kendilerinin kazancı olduğunu düşünüp uyguladılar.

Pontos halkı bu kuşatılma koşullarında her imkânını kullanarak direnmiştir. Santa ve Bafra'da direniş kırılmamış, direniş unsurları mübadele/kovulmaya kadar direnişlerini sürdürmüşlerdir. Pontos halkı savaşı kaybetmemiş, dönemin *reel politik*'ine yenilmiştir.

Fotiadis bu gerçekliği inceliyor ve kanıtlarını belgeleyerek okuyucularıyla paylaşıyor. Sade dili ve anlatımıyla, paylaştığı argümanlar şok edici. Kitabın sayfaları arasında, Cemiyet-i Akvam ve Büyük Devletler'in el ele soykırım aparatlarına verdikleri destekle, bir halkın nasıl yok edildiğine tanık oluyoruz. Sayfalar bittiğinde de acı gerçek karşısında şoka uğramış halde kala kalıyoruz. Zira soykırım süreci şok edici. Sistematiğinde insanoğlunun aklına gelmeyecek her türlü yöntem kullanılıp insanlık değerleri ayaklar altına alınırken, Pontos halkı da insanoğlunun direniş potansiyelini ve onurunu ortaya koymuştur. Okuyucuyu şoktan bu olgu çıkarmaktadır.

Pontos Soykırımı, Küçük Asya, Trakya, Tarihi Ermenistan ve Mezopotamya'da uygulanan Soykırım sistematiğinin bir parçası ve son bölümüdür.

Sistematiği soykırım kadrolarında cisimleşmiştir. Kadrolar devamlı ve seyyardır. İhtiyaç duyulan her yere yetişirler. Bu kadrolar Ege ve Trakya'da Rum Soykırımından, Ermeni ve Süryani Soykırımı'na uzanır. Pontos Soykırımı sürecindeyse artık uzmanlaşmış ve ustalaşmış olarak, soykırım yöntemlerini 'incelikle' ve soğukkanlılıkla uygulamaktadırlar. Ege pogromlarından, Ermeni Soykırımı'ndan tanıdığımız; General Cemil Cahit (Toydemir), soykırımların planlayıcısı Doktor Behaeddin Şakir, çete reisi Topal Osman gibi kadrolar Pontos'ta tekrar boy göstermektedirler.

Soykırımda uygulanan yöntemler bir anlamda *seyirlik* olmuştur. Faillerin ailelerinin isteği üzerine Samsun'da olduğu gibi soykırımın bir parçası olan idam seansları yenilenir. Örneğin, savaş dönemi yönetimi sırasında Samsun sancağında Rumlara tarif edilemez acılar yaşatan, savaş sonunda tutuklanarak Malta'ya gönderilen Mülki Amir Rafet Bey'in karısının kaprisini tatmin için darağacından indirilmiş 48 naaş tekrar idam edilmiştir!

Kemalist milliyetçi hareket ya da 'milli mücadele'nin bir 'kurtuluş mücadelesi' olmadığına, bir 'etnik temizlik' olduğunun altını çizen Fotiadis, 'kademeli ve çoklu soykırım' kavramını kullanıyor.

Pontos Soykırımı kademelidir: Osmanlı, İttihad ve Terakki (I. Jön Türk) ve Kemalist (II. Jön Türk) olarak dönemlere ayırabiliriz. Kademeli bir soykırımın acıları yılları kapsar. İTC dönemini de savaş öncesi ve savaş dönemi olarak birbirini izleyen iki bölüme ayırabiliriz. Kemalist dönem, Pontos'a vurulan 'altın vuruş' olarak nitelenebilir. Pontos halkı tarihsel topraklarından kazanmış; vatanını kaybetmiştir. Vatan kaybı, can ve mal kaybından öte bir şeydir. Bu bakımdan soykırım günümüze kadar uzanmaktadır.

Çoklu bir soykırımdır: ahlâkî, sosyal, kültürel ve ekonomik boyutları vardır.

Dört yıllık savaşı, halkına karşı yürüttüğü cihat sayesinde elde ettikleriyle yürüten Osmanlı, başka soygun imkânı bulamadığında Mondros'ta kayıtsız-şartsız teslim olarak kendini feshetmişti. Ancak, galip devletlerin kayıtsızlığı, ölümcül darbe alan İTC unsurlarına hayat öpücüğü gibi olmuştu.

Batı'nın, Ege ve Trakya'daki savaş öncesi pogromlarda 5 milyar, Ermeni Soykırımı sürecinde 19,4 milyar ve Pontos Soykırımı'nda da 2 milyar Fransız Frank'ı gasp ederek savaşı finanse eden ve para bitince de teslim olan İTC unsurlarına verdiği destek, onları daha saldırgan ve daha pervasız kılmıştı. Soykırımın birinci safhası savaşın sisli ortamında gerçekleştirilirken, aleni gerçekleşen safhasının dayanağı bu kayıtsızlık ötesi destektir. Fotiadis bu destekleri kalem kalem paylaşıyor.

Pontos halkının Müslümanlaştırılarak, ruhlarının çalınması, çok daha acılı bir olgudur. Soykırımın devamlılığının ve günümüzden öteye taşınacağına bir simgesidir.

Kapitalist, kolonyalist ve hegemonik Batı'nın, soykırım sürecinde ve sonrasında kayıtsız kalması ve hatta failleri ödüllendirerek destek güce dönüşmesi doğası gereğidir. Bütün bu süreçte, neredeyse raporlamanın ötesine geçmemiştir. Birkaç çarpıcı örnek paylaşabiliriz: 4 Ağustos 1922'de Lloyd George, Avam Kamarasında, hem kendi resmî raporlarına hem de Amerikan Misyonu raporlarına dayanarak, süreci "açık ve kasıtlı imha" olarak niteler; ancak

bu raporları Kemalist güçlerle yapılan pazarlıklarda kullanır. İngiltere'nin Malta Adası'ndaki suçluları salıvererek, soykırım sürecine yeni ve tecrübeli bir kaynak yarattıklarını söyleyebiliriz. Malta, bir Nurenberg olabilse ve soykırım suçluları yargılanabilseydi, 20. yüzyıl soykırımıyla anılan dehşet yüzyılı olmayabilir ve bugün başka bir dünyada yaşıyor olabilirdik.

Fransa ve İtalya'nın kontrol ettiği bölgelerden çekilerek Kemalist güçlere silah yardımıyla bulunması, Kemalistler için bir can simididir. Fotiadis bu olguyu *ihanet* olarak nitelerken önemli bir olgunun altını çizer. Söz konusu güçler menfaatlerini öne çıkararak sözlerinde durmamışlar; insanlık değerlerini çiğneyerek seyirci olmanın ötesine geçmişlerdir.

Kasım 1919'da, İngiltere'nin, Osmanlı'yı silahsızlandırmakla görevlendirdiği askerî temsilci Rawlinson, silah toplamak şöyle dursun, Kemalistlerin masasına yol haritası koymuştur. Erzurum Kongresi'ne İngiliz Albay Rawlinson refakat ederken, Sivas Kongresi'ne Amerikalı General Harbord refakat etmiştir.

Fransız yardımına silah yardımının ötesine geçmiştir. Fransızlar Kemalistlere askeri strateji de çizerler: 27 Mayıs 1922'de, General Mouzon, Fransız Hükümeti'nin emriyle, cepheyi teftiş etmek için Ankara'ya gelir. Ortak askeri heyet oluşturulur. Fransız General, Kemalist genelkurmayına, Afyonkarahisar, Sakarya, Yenigöl, Eskişehir ve Sultandağı hattıyla ilgili bir plan sunarak askeri gücün 180,000'e yükseltilmesini önerir. Aynı general meclisi de ziyaret ederek, mebuslara hitaben konuşma da yapacaktır.

Fotiadis, ekonomik soykırımı da yer vererek Pontos'un zenginliğini de gözler önüne sermiştir ki bu bilgiler Türkiye'deki iktisat tarihi kitaplarının hiçbirinde geçmez.

Bilindiği gibi, İmparatorluğun kapitalizme eklemlenmesiyle birlikte Büyük Güçler'in imparatorluk coğrafyasındaki pazar kavgası hızlanmış ve bu kavga İttihadçıların iktidarında daha büyük bir ivme kazanmıştır. Bu noktada, İTC'nin en güçlü adamı Enver'in İngilizlere

ait demiryollarındaki 1908 grevine yönelik müdahalesi pazar savaşının boyutlarını göstermesi bakımından önemlidir. Mihail Rodas, Enver'in Almanya adına pazarlığını şu sözlerle paylaşır: "Türk ulusunun ilahı, genç binbaşı, işçilerin gazetesi olan *Ergatis*'in (Amele) yöneticisi ve aynı zamanda grevi başlatan Dimitri Kocaman'ı, Kraymer oteline davet etti ve ona gizlice ve gayet ciddi bir şekilde: 'Grevi uzattığın takdirde Türkiye'ye ve işçilere büyük yardımın dokunacak. Anlaşmaya göre 10 gün içinde trenler hareket etmezse, şirket başarısız ilan ediliyor ve tüm haklarını devlet devralıyor. Bu hizmetlerinin karşılığını alacağından emin ol, sana söz veriyorum' dedi. Gazetenin yöneticisi Türklerin ve Almanların şeytanca planını hemen kavradı ve Enver'e konuyu grevdeki işçilerle tartışacağına söz verdi. Hemen onların yanına koşarak bu korkunç planı açıkladı. Şirkete karşı bazı ayrıcalıklar kazanmak için mücadeleye girişti, başarıya ulaşıncaya grev sona erdi ve bu durum karşısında, Enver bir gâvura sözünü geçirmeye muktedir olamadığından müthiş öfkelenmiştir".

Osmanlı coğrafyası pazar paylaşımı yönünden bir savaş alanıdır. İttihad ve Terakki rejimiyle başlayıp devam eden sistematik ticarî boykotlar Deutsche Palestine Bank'ın da yardımıyla mükemmelleştirilmiştir. Bankanın boykotlara destek olarak dağıttığı bildiri: "Gâvurlar ülkemizin zenginliklerini ve ticareti elimizden çaldıkları için biz Türkler aç kalıyor ve acı çekiyoruz. Daha ne kadar bu duruma göz yumacağız? Mallarını boykot edin ve onlardan alışveriş yapmaktan kaçının. Onların arkadaşlığından ne umuyorsunuz? Onlara bunca sevgi ve arkadaşlık sunmaktan ne umuyorsunuz?"

ABD Büyükelçisi Morgenthau, "ortada kendi tebaasına karşı ticari boykot ifa eden bir millet vardı" der. Boykotlar, Hıristiyanların zayıflatılıp ticarî hayattan koparılmasını amaçlamaktaydı. Kendi vatandaşına boykot; kendi vatandaşına cihat ve sonunda da savaşa katılım biçiminde döşenen yolda, coğrafyanın otokton halklarının tarihsel topraklarından kazınması ve her şeylerine el konulması soykırımla sonuçlanır. İşte, Fotiadis, Pontos'un her köşesinde ortaya çıkan Soykırımın öncülü boykot, yangın ve pogromlara ışık tutuyor.

Boykot organizasyonu sürecinde Rize örneği önemlidir. Bu organizasyonun başında Rize ya

da Lazistan'ın *sopalı* lakaplı mutasarrıfı, yaşamı, Berlin'de Nemesis eylemlerinde sonlanacak olan Cemal Azmi vardır. Azmi, başarısından dolayı daha sonra Trabzon Valiliğine terfi ettirilip Teşkilat-ı Mahsusa'ya da alınmıştır. “Boykot, Lazistan eyaletinin Hopa, Artvin, Pazar ve Mapavri (Çayeli) sancaklarında o denli tehlikeli bir hal almıştı ki, hepsi de Sürmene'den gelmiş panik içindeki Rumlar ticarethanelerini kapatıp bir an evvel anavatanlarına dönme hazırlıkları yapıyorlardı”.

Büyük Devletler pazara dahil olmuştur. Kendilerinin fizikî dahli olmadan etnik temizlik gerçekleşmiş, böylelikle kendileriyle rekabete girecek güç kalmamıştır. Özellikle Rumların tarihsel toprakları Ege, Trakya ve Pontos, imparatorluğun en gelişkin pazar üretim bölgeleridir. Rum ve Ermenilerin yok olmalarıyla, pazar paylaşımı kolayca gerçekleşecektir. Büyük Devletler'in Kemalist yönetimle işbirliği yaparak soykırımı seyirci kalmalarının nedenlerinden biri bu pazarda yer kapma imkânını sağlamlaştırmaktan başka bir şey değildir. Fransa temsilcisi General Mouzon'un 24 Haziran 1922'de, Büyük Millet Meclisi üyelerine hitaben yaptığı konuşma durumu apaçık etmektedir: “Beyler, hep Türkiye'nin yanında oldum. Ankara'ya gelişimin nedeni, öncelikle ordunuzu incelemek ve düşmanınızı vatanınızdan atmaya gücünüzün olup olmadığını değerlendirmek ve ikincisi de, ittifakımızı güçlendirmektir... Bugünden itibaren, Fransa ve Türkiye, düşmanlarımıza karşı güçlü bir kale olacaktır”.

Batı'nın utanç verici tavrının yanında iki devletin, Yunanistan ve Sovyetlerin davranışlarının özellikle gözden geçirilmesi gerekir. Yunanistan'daki iktidar mücadelesi Pontos Soykırımı'nın gündeme alınmasının önüne geçmiştir. Siyasal kavga gürültüsünün, Pontos'taki kardeşlerinin feryatlarını duyulmaz kılması çok acıdır. Açıklaması yoktur. Siyasal rant, Pontos halkının feryadının önüne geçmiştir.

Kendilerini 'insanlığın umudu ve geleceği' olarak sunan Bolşeviklerin tavrının da açıklaması yoktur.

Kemalist yönetimin Pontos kasabı Topal Osman Ağa'nın "Beyim onlara öyle bir tütsü vereceğim ki..." sözü ile Bolşeviklerin Kemalist güçlere hibe ettikleri malzemeler arasında bulunan 20.000 adet gaz maskesi arasında kopmaz bir bağ vardır. Bolşeviklerin Topal Osman Ağa'ya "Yoldaş Osman Ağa" başlıklı mektupları utanç vericidir. Sovyetler ile Kemalistler arasındaki 1921 antlaşmasını öven Sovyet tarihçisi A. Novichef bile, etnik gruplar konusunda Kemalist hükümetin, özellikle de Rumlara ve Ermenilere karşı ırkçı ve şoven bir politika uyguladığını kabul etmektedir.

Yukarıda Türk iktisat tarihi yazarlarının körlüğüne dikkat çekmiştik. 'Sol ne yaptı?' sorusuna cevaben, Türk Solu'nun yanlış değerlendirmelerinin günümüze uzanarak 'sol'un düşünce dünyasını esir aldığını söyleyebiliriz. Türk Solu'nun ideologu sayılan Doğan Avcıoğlu şöyle yazar: "...tek tük örneklerin dışında, emperyalizm, Türkiye ile ilişkilerinde aracı olarak Rumları ve Ermenileri kullanmıştır. Yalnız Müslümanlar değil, Museviler dahi ikinci plana düşmüşlerdir. Eskiden beri malî ve ticarî alanda avantajlı durumda bulunan bu unsurlar, emperyalist devletlerin açık desteğiyle, iş hayatına egemen olmuşlardır... Emperyalist sermaye ve devletler, sistemli bir politikayla, Rum ve Ermeni unsurları, emperyalist politikanın aracı olarak egemen duruma getirmişlerdir. Avrupa devletlerine içişlerimize müdahale yetkisi veren reformların güttüğü amaç, Hıristiyanları imtiyazlı tebaa hâline sokmaktı."

Mütareke döneminde İTC'nin ve Kemalistlerin soykırım politikası gazetelerde kınanmıştır. Türk gazetelerinde örnekler çoktur. *Peyami Sabah* 29 Aralık 1921 günlü sayısında ülkenin mezbahaya döndüğünün altını çizerek, gerçeğin fotoğrafını verir: İç savaş. Aynı gazetenin 11 Ocak 1921 günlü sayısında Ali Kemal şöyle yazar: "Şu anda iktidarda olan Ankara hükümeti, baskı ve entrikalar açısından İttihatçı hükümeti bile aratır hale gelmiştir". Bu satırların yazarı Merkez Ordusu Komutanı ve Pontos'un bir başka kasabı Sakallı Nurettin Paşa tarafından İstanbul'dan kaçırılarak İzmit'te linç ettirilecektir. Sakallı'nın İzmir Yangını'nın azmettiricisi olduğunu ve Metropolit Chrysostomos (Hrisostomos)'u da Konak Meydanında halka linç ettirdiğini ekleyelim. İşin vahim yanı Mustafa Kemal'e rağmen

Sakallı Nurettin'in iki kez Bursa'dan bağımsız mebus seçilmesidir. Bir Soykırımcıya halkın bu şekilde yiğinsal teveccühü ayrıca incelenmeye değer bir olgudur.

Yeni İstanbul, Sabah, Türkçe İstanbul gibi gazetelerde de benzer makaleler yayımlanıyordu. Fotiadis yerli yabancı gazetelerden sürece dair değerlendirmeleri paylaşıyor.

Kısaca özetlersek, insanlık değerleri ayaklar altına alınarak Pontos'un feryadına kulak verilmemiştir. Her şey Kemalistlerin lehine gelişmiş, *reel politik* Pontos Soykırımı'nın gerçekleştirilmesini kolaylaştırmıştır.

İki farklı sistemin (Sovyet-İngiliz/kapitalist-sosyalist) hegemonya çatışmasının da Kemalistler açısından bir piyango olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. İki farklı sistemin komşu olmak istememesi, arada tampon olarak Kemalistlere egemenlik imkânı sunmuştur.

Fotiadis, titiz çalışmasında dönemin aktörlerinin arşiv belgelerinden örnekler vererek, soykırıma seyirci kalan Büyük Devletler'e kaçacak bir yer bırakmamıştır. Durum, insanlığın ulaştığı değerler açısından utanç vericidir. Bu durum fail için de geçerlidir. Çalışmada Türk arşivleri ve kaynaklarını kullanıyor. En çarpıcı belgeler TBMM gizli tutanaklarıdır. Lazistan Mebusu Osman Bey, Kırşehir mebusu Yahya Galip, Mersin Mebusu Selahattin Bey'in konuşmalarından örnekler veriyor. Bunların satır aralarında Soykırımı okumak mümkündür. Örneğin, Meclis'in 5 Ekim 1921 günlü gizli oturumunda Pontos tehcirleri tartışılmaktadır. Erkekleri Amele Taburlarında yok edilen kadın ve çocukların tehciri, Lazistan Mebusu Osman Bey tarafından dile getirilir. "Samsun mıntıkasına gelince; Samsun mıntıkasında bu tehcir vaki olduktan sonra, orada da gayrı mesul ellerin işe karışması yüzünden birçok fenalıklar vukua gelmiştir. Kadınların tehciri, çocukların tehciri meselesi. Merkez Ordu Kumandanlığı tarafından bütün mıntikalara emir veriliyor. O da diyor ki, şimdi kadınlarla çocukların hepsini teb'it edeceksiniz. Bunu haber alan Samsunlular, Samsun münevveranı ve Müdafaa-i Hukuk Belediyesi... Yani hepsi dahil olduğu halde diyorlar ki, zaten bunların erkeklerinin tehcirinde suiistimal olmuştur. Gayrı mesul eşhasın işin içerisine girmiş

olmasından birtakımı dağlara yayılmıştır.” Osman Bey’in konuşması bir anlamda olayların özetidir.

Aynı oturumda 1926’da İzmir Suikastı bahane edilerek idam edilen Lazistan Mebusu Ziya Hürşit Bey, Sakallı Nurettin Paşa’nın Pontos’taki sorumsuz iktidarına dikkat çeker: “Geçen sene Merkez Ordu Kumandanlığı ihdas edildi ve Nurettin Paşa bunun riyasetine getirildi. Benim anladığıma göre tarzı tatbik fenadır. 15 yaşından 50 yaşına kadar olanları tehcire tabi tuttu... Nurettin Paşa Rum tehciri sırasında Samsun’un içinde bunlar için gayri mesul çeteler yapıyordu. Bunun üzerine Rumlar dağa çıktılar... Damadı erkân-ı harp, kardeşi Tokat bilmem ne mutasarrıfı ve bütün bunlarla şimdiye kadar görülmedik şekavet faslı açılmıştır. Nurettin Paşa bu salahiyyeti nereden almaktadır? Binaenaleyh Meclis-i Ali bu adamı derhal mevkiinden almalıdır. Bu adamın cinayeti meydanda...” Ziya Hürşit’in sözlerinden ortada bir isyanın olmadığı, Pontos halkının meşru direniş hakkını kullanmış olduğu anlaşılabilir.

Çalışmada, Pontos Soykırımı’na katılmak istemeyen, Pontos halkına uygulanan muameleyi kınayan kişiler de unutulmaz. Osman Bey’in konuşmasında da geçtiği üzere, Samsun’da olanları kınayan telgrafı yollayan Samsun halkı temsilcileri hedef olacaklarını bile bile mezalime müdahale etmeye çalışmışlardı. Nitekim bu kişiler Meclis kürsüsünden kınanırlar.

Bunların yanında, rüyasında bile göremeyeceği fırsata kavuşanlar, ekonomik ve cinsel rüşvete kanarak bu fırsatı değerlendirmek için insanlıktan çıkmışlardır. Soykırımın kolaylıkla gerçekleştirilmesinde en önemli etkenlerden biri de budur: Günümüze kadar gelen ‘milli mutabakat!’

Fotiadis’in *Bir Alacak* başlığıyla vedalaştığı bölümde, “Pontos Helenizm’inin içine düştüğü dramla ilgili olarak dışişleri bakanlıkları arşivlerinde ve diğer resmî ve özel arşivlerde bulunan yayımlanmamış raporların sayısı sonsuzdur,” sözleriyle başlayarak, J. Gerard’ın, soykırım tanığı Amerikalı konsolos G. Horton’un *The Curse of Asia/Asya’nın Laneti* adlı

kitabına yazdığı önsözde işaret ettiği insanlık vicdanının sesini paylaşır. Gerard, burada, insanlığa yeni bir çağrıda bulunmaktadır: “Onlardan siyasal ve maddi faydalar elde edebilmek adına mahvolan Hıristiyanların çaresiz yardım çığlıklarına kulaklarımızı tıkadık.” İşte bu sözler ülkemizdeki vicdanlı insanları durup düşündürmeli! Telafi ve tazmin mümkün, kısmen de olsa... Bir yolunu bulmak mümkün ve bu insanlığın borcuna yazılmıştır.

Fotiadis, Pontos Soykırımı'nın aydınlığa kavuşmasının, kendi içinde bir Türk karşıtlığı taşımadığını ve Pontos Rumlarının uğradıkları soykırımın tanınmasına yönelik arayışlarının, Türk halkının kurtuluşu için de mesaj içerdiğinin de altını çiziyor. Ancak, *her halk, kendisine yapılan adaletsizliklerin resmen tanınmasını ısrarla talep etme hakkına sahiptir. Günümüz gerçekliğinde görmezden gelmenin ve ertelemenin hiçbir gerekçesi olamaz. Tarih, sırası geldiğinde, ayak sürüyenleri cezalandıracaktır...*

Diğer Yazıları: <https://tarihvetoplumlar.com/sait-cetinoglu/>